

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Dankert kritisch over Britse houding: Herverdelingseffect van begroting in gevaar

Wagenmaker, P.; Berwers, B.

Citation

Wagenmaker, P., & Berwers, B. (1986). Dankert kritisch over Britse houding: Herverdelingseffect van begroting in gevaar. *Bestuurskundige Berichten*, 1(1), 6-9. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3232983>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3232983>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Dankert kritisch over Britse houding

Pieter Dankert werd in 1934 te Stiens geboren. Na HBS-A en MO Geschiedenis startte hij eind jaren '50 zijn loopbaan als onderwijzer. Reeds enkele jaren later maakte hij de overstap naar de politiek, eerst als voorzitter van de Jonge Socialisten, later o.m. als medewerker van het Koos Vorrinkinstituut, internationaal secretaris van de Partij van de Arbeid en vanaf 1968 lid van de Tweede Kamer. Deze functie bekleedde hij tot 1981; intussen was Dankert in 1977 ook als lid van het Europese Parlement geïnstalleerd. Van 1981 tot 1984 was hij hier voorzitter van, waarna Pflimlin de fakkel van hem overnam. Momenteel is Dankert wederom als lid van het EP werkzaam. Dankert's interesse gaat voornamelijk uit naar buitenlandse zaken. Zo vervulde hij naast bovengenoemde bezigheden ook functies in het hoofdbestuur van de Europese beweging in de NAVO-Assemblée, de Raad van Europa en was hij voorzitter van het Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken. De heer Dankert is Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Hij is gehuwd, heeft drie kinderen en woont in Edam. Aldaar vond ook het nuvolgende, exclusieve interview plaats.

Door Peter Wagenmaker
en Bas Berwers

Allereerst maar eens even kijken of er nog mooie banen klaar liggen. Is er behoefte aan bestuurskundigen in het Europese Parlement?

"Bij de Nederlandse Europarlementariërs hebben we eens een stagiaire uit Twente gehad, die bestuurskunde deed. Die heeft zich bezig gehouden met de analyse van besluitvormingsprocessen met betrekking tot de vreemdelingenrichtlijn. Daar heb je bestuurskunde als van afstand kijkend naar hoe processen werken, dat is op zich nuttig. Maar dat is nog niet typisch een werkring binnen de EG. Je zou bestuurskunde eventueel bij personeelsorganisaties of administratieve diensten in kunnen passen, doch daar is natuurlijk ook veel technische kennis bij nodig. Maar dat kan ik nog niet helemaal overzien."

Is de studie bekend in het EP?

"IK denk het niet. In Nederland wel. Dat komt denk ik omdat je in andere landen andere oplossingen hebt voor het leveren van het bestuurskader. In Frankrijk heb je bijvoorbeeld de 'Ecole Nationale d'Administration' (een hogere ambtenarenschool, red.)."

Is een internationale richting binnen de studie wellicht niet mogelijk omdat het management in ieder land anders is?

"Dat speelt zeer sterk, omdat de organisatievormen overal zeer verschillend liggen. In Nederland bijvoorbeeld richt de overheid zich m.n. op de gemeenten, terwijl in Frankrijk de laatste tijd allerlei tussenvormen zijn ontstaan, zoals de 'Conseil Général' en de 'Conseil Régional'. Dit zou echter een

internationale component niet in de weg hoeven te staan. Ik weet het nog niet zozeer, want je moet niet, zoals bij de Europese Studies nu gebeurt, de indruk wekken dat je, daar waar in Nederland geen banen meer te vinden zijn, in Europa iets kunt vinden. Dat is natuurlijk niet zo gemakkelijk, omdat ook daar weer geldt, dat men economen wil hebben, juristen, met specifieke internationale kennis weliswaar, maar toch kan de breedte niet compenseren voor de diepte."

U bent begrotingsman. Kan het Europees Parlement met de beperkte bevoegdheden die het heeft wel iets uitrichten?

"Ja en nee. Ja in die zin, dat het EP een recht heeft, dat nationale parlementen meestal niet hebben, nl. het kan de begroting verhogen, de zgn. marge (het speeltuintje, P.W.), dat betekent dat je per jaar gemiddeld zo'n 500 à 800 miljoen bovenop de begroting kunt zetten. Dat doen we regelmatig. Dat is een aanzienlijke bevoegdheid, doch er is een grote 'maar' en dat is deze: we hebben een omgekeerde begrotingsbevoegdheid, of eigenlijk geperverteerde, nl. de bevoegdheid over de uitgaven. De bevoegdheid over de inkomsten, dus de belastingen, ligt bij de ministerraad. Ieder parlement is begonnen met de inkomenskant avn de begroting; hier zit je met de uitgavenkant, en dat is niet een gezonde basis voor macht. Bij zo'n begrotingsprocedure zit je met twee elementen, die bepalend zijn voor de ontwikkeling van de bevoegdheden. Het ene is de verdragstekst, die is toch nooit helder genoeg om op ieder probleem een antwoord te geven, dus daar zit je met het interpreteren, het oprekken, het uitleggen waardoor steeds nieuwe situaties ontstaan. Het andere element is die nieuwe situatie; er is geen begroting gelijk aan de andere. Elk jaar heb je weer ontwikkelingen,

die je voor volstrekt nieuwe situaties plaatsent, waar eigenlijk dat verdrag niet op past. Je rekt dus naar twee kanten op, en dat is de afgelopen jaren met redelijk succes gebeurd. Maar nogmaals: de grenzen liggen bij de grenzen van de beschikbare middelen."

In het Algemeen Dagblad stond, dat u door de vroegerere hoofdboekhouder van het EP, Henri le Comte, voor de rechter bent gedaagd. Kunt u daar iets meer over vertellen?

"Er heeft in 1982 een schandaal in het EP gespeeld. De Europese Rekenkamer heeft toen ontdekt, dat er een gat in de kas was van ongeveer een kwart miljoen. Ik heb toen die zaak laten onderzoeken en 'in het belang van de dienst' de hoofdboekhouder een andere functie gegeven. Nu heeft de Rekenkamer opnieuw bevestigd, dat dat probleem nog steeds niet is opgelost, dat het gat nog steeds bestaat, en de boekhouder voelt zich nu in zijn goede eer en naam aangetast. Hij heeft nu bij het Hof in Straatsburg een strafklacht ingediend tegen de voorzitter van de Rekenkamer, de oud secretaris-generaal van het parlement en tegen mij. Maar ik moet nog zien of dat ontvankelijk is."

Er wordt wel gezegd dat veel mensen in het EP de kantjes er van aflopen. U heeft ooit gezegd, dat u daar als voorzitter iets aan wilde doen. Is dat gelukt?

"De kwestie waar het hier om gaat, is: kun je zo'n apparaat van meer dan 3000 ambtenaren besturen, kun je dat hervormen. Want vergeleken bij de nederlandse situatie heb je de extra complicatie dat je twaalf nationaliteiten onder je ambtenaren hebt die negen verschillende talen spreken, en ook volstrekt verschillende administratieve tradities hebben. Als je daar wat aan doen wilt, dan kijk je als nederlandse voorzitter met een noordwest europese kijk

naar zo'n ambtenarenapparaat. Een italiaan zal dit heel anders doen, een spanjaard weer anders. Allen, die niet diezelfde kijk hebben, en dat zijn de meesten, voelen niets voor die hervormingen. Een herstructurering van het apparaat kun je gewoon binnen tweejaar niet voltooien. Daar heb je minstens vijf à zes jaar voor nodig. In tegenstelling tot een nationaal apparaat, is zo'n internationaal apparaat veel meer een super-tanker die je niet om kunt krijgen."

Dan nu even iets heel anders: u staat op het standpunt, dat je wel tegen kruisraketten kunt zijn, maar dat dit niet helemaal reëel is, daar er reeds zoveel andere wapens zijn. Dit gaf destijds nogal wat opschudding in de PvdA.

"Bart Tromp heeft eens gezegd: 'Wat betreft de kruisraketten, een paar van die atoomwapens meer of minder in een wereld vol atoomwapens, dat doet er eigenlijk niet zoveel toe.' Ik denk dat dit op zich juist is. Dat hele kruisraketten-debat is een wat raar debat geworden. Het debat is naar mijn mening begonnen als een poging, om een Europese ontwapeningsgedachte te verspreiden met Nederland als uitvalsbasis. Dat is mislukt; geleidelijk aan is er alleen in Nederland nog sprake van een debat. Maar je kunt Nederland niet isoleren van de rest van Europa, net zomin als de Russen bereid waren om Lubbers destijds tegemoet te komen. Immers, ook voor de Russen geldt, dat Nederland deel uitmaakt van de rest van Europa en geen eigensoortig gebiedje is. Ik heb altijd meer die westeuropese situatie erbij betrokken, en de oost-west verhoudingen, dan in het nederlandse debat gebeurd is. Momenteel wordt in Nederland het hele debat opgehangen aan de ontwikkelingen in Genève."

Als de PvdA dit genuanceerde standpunt zou overnemen, zou hen dit dan veel stemmen gaan kosten?

"De PvdA is tegen, en blijft dat ook, dat is geen enkel probleem. Maar waar het om gaat is: waarom ben je tegen, wat is redenering er achter? De oorspronkelijke reden van het debat was namelijk niet, dat er een tegenwicht moest worden gevonden tegen de SS 20's, maar men dacht: 'Als we nu maar duidelijk zichtbaar op land Amerikaanse kruisraketten plaatsen, compleet met de Stars & Stripes erop, dan zien wij dat de Amerikanen ons verdedigen'. In het publieke debat krijg je dan al snel de versimpeling: 'O, dat is tegen de SS 20's'. Maar zo was het niet. Je ziet nu, als de Russen voorstellen de SS 20's tot achter de Oeral terug te halen, dat men in Europa zegt: 'Hier moeten ze wel blijven', want het gaat niet om de SS 20's, maar om de koppeling. Ik heb dit soort zaken altijd vanuit de Europese situatie bekeken. Dit maakt het aanvaardbaar voor de PvdA, want de redenering is dan wel verschillend, de conclusie is dezelfde."

'Europese Eenwording' is een term die nogal eens valt. Wat is daar tot nu toe naar uw mening van terecht gekomen?

"Als je de relaties in de EG vandaag vergelijkt met de situatie zoals die voor de Tweede Wereldoorlog was, dan kun je vaststellen dat de EG natuurlijk een enorme

voortgang is in vergelijking met de toenmalige situatie. Aan de andere kant constateer je dat de voortgang van de afgelopen jaren niet genoeg geweest is om de problemen die we in de wereld hebben (m.n. de technologische concurrentie van Japan en de V.S.) voldoende aan te kunnen. Momenteel zijn we bezig met de realisering van de 'interne markt', dat wil zeggen het afbreken van allerlei grensbelemmeringen en andere handicaps bij de vrije stroom van goederen en mensen en wat je maar wilt op die interne markt. Dit was één van de doelstellingen die sinds het verdrag van 1958 het gerealiseerd had moeten worden."

In Nederland wordt nog wel eens geklaagd dat de EG te veel geld kost. Maar zijn de opbrengsten niet groter dan de kosten?

"Via de landbouwkant van de begroting strijkt Nederland nog altijd zo'n twee miljard meer op dan het betaalt. De reden van het morren ligt echter in het volgende specifieke probleem, dat jaarlijks bij de begroting ontstaat: de gemiddelde inflatie in de EG ligt altijd hoger dan in Nederland. Vorig jaar was hij zo'n 5,5 %, terwijl wij op 1½ à 2% zaten. Dit betekent dat onze gemiddelde belastingopbrengst ook maar met een klein percentage stijgt. Maar de afdracht aan Europa stijgt minstens met 5,5% ! Dit geeft natuurlijk spanningen omdat Ruting dan dat meer, wat hij voor Europa nodig heeft, moet weghalen bij andere ministeries. Dit verdeelprobleem is dus politiek buitengewoon lastig. Bovendien heeft mevrouw Thatcher het debat sterk toegespitst op 'netto-netto', dat wil zeggen 'we moeten er net zoveel uitkrijgen als we erin stoppen'. Dit is echter een levensgevaarlijk debat, want als de rijken er niet meer voor willen betalen dan dat het oplevert, levert het ook de armen niet

meer op dan ze erin stoppen. Dan raakt het hervedelingseffect van de begroting in gevaar. Door dat systeem lopen de armste landen van de EG het gevaar dat ze bij moeten betalen i.p.v. dat ze erbij krijgen."

Tenslotte: zou u nog terug willen keren in de landelijke politiek?

"Ik wil nog niet terug in de Tweede Kamer. Dit kun je ook niet doen vind ik als je net als lijststaanvoerder naar Europa gegaan bent. Dat zou een wat slordige indruk maken. Op termijn wil ik een terugkeer in de Nederlandse politiek niet uitsluiten. Maar dat is op dit moment niet aan de orde, tenzij men bij een regeringsvorming zegt: 'Joh, we hebben je nodig'."